

A KISEBBSÉGI EGYETEMISTÁK ÉLETE (1934)

Az önteltség és a szellemi képzettséggel való megelégedettség talán sehol sem állapodott annyira meg az utódállamok kisebbségi fiatalságának lelkében, mint a közönyös Vajdaságban. A világnézetek és a mai világban vajúdo eszmékkel szembeni álláspontok elfoglalásában, a tájékozatlanság zúrzavarában és a való élet félreismerésében élnek magukra hagyatva a mai kisebbségi fiatalok. Élni akarásuk, olykor mondhatni hiába nyilvánul meg, elnyomják a bamba tudálékos arcok, a fejnélküli harcok vagy a közönyös fejbólogatások. Igaz, hogy helyzetüknél fogva sem állanak közel a nyugati kulturális előrehaladáshoz, mert nagyon nehezen juthatnak könyvhöz, és a szükséges haladó eszméket hirdető tanokhoz. Már élet-modorok is, de legfőképpen anyagi szegénységük hátráltatja őket az előrehaladásban.

A vajdasági magyar fiatalok egyetemes tábora úgyszólván kiismerhetetlen. Ebből a zúrzavaros táborból föltárjuk és megvilágítjuk az intellektuel fiatalok életét. Az egyetemista fiatalok élete mégis közismertebb: életmegnyilvánulásukat láthatjuk és így könnyebben hozzájuk férkőzhetünk, mint a munkásság vagy a fiatal magyar paraszt életéhez. Az utóbbiaknak jelen életük úgyszólván ismeretlen.

Egyetlen magyar tagozatú gimnáziumunkból (Szuboticáról) háromfelé veszi útját az évenként 15-16 leérettségizett kisebbségi magyar tanuló. Zágrebba, Beográdba vagy Szuboticán marad. (Megemlítjük a dalmáciai teológiát is, melyre évenként szintén esik két-három magyar tanuló.)

A három egyetemi város három különböző embert nevel. Erősen közre játszik az anyagi javak egyenlőtlen elosztása, amely szüli a három ellentétes világnézetet. Ez a szakadás legjobban kiérezhető a zágrebi egyetemisták lelkületéből. A zágrebiak a legöregebb és anyagilag a legjobban szituáltak. (Havonta 1000—1500 dinárt kapnak hazulról). A beográdi egyetemisták már a szegényebb sorsú magyarok gyermekeiből regrutálódtak. (Ezek 600—700 dinárból élnek havonta.) Am még mindig megvan az a lehetőségük, hogy szabad pályaválasztás áll előttük. A szuboticaiak a legszerencsétlenebbek ebben a tekintetben. Az itthonmaradtak már helyzetüknél fogva is a legrosszabb anyagi körülmények között élnek; nincsen annyi pénzük sem, hogy elhagyják a várost, s ezáltal nincsen alkalmuk pályaválasztásra. Ha akarnak, ha nem: csakis jogra mehetnek, — vagy abban hagyják a továbbképzést, ami sajnos szintén nem ritka eset. Elmennek fakereskedésbe írtnoknak vagy mészárosüzletbe pénztárosnak havi két-háromszáz dinárért.

Lássunk ennek a három csoportnak elkülönített és nemeqyforma életét közelebről: lesz-e belőlük értékes harcos a jövőd kisebbségi kultúrtársadalomban, alkotnak-e valami értékeset és maradandót a vajdasági magyar kisebbség számára?

Rezsimváltozás után a húszas évek elején érettségizett ifjaink a külföldi egyetemeket látogatták. A világháború utáni konjunktúra megkönnyítette a fiatalok továbbképzését: Bécsben, Grácban, Budapesten, sőt még Németországban és Svájcban is találunk vajdasági magyar egyetemistákat. Azonban a helyzet felismerők hamarosan belátták, hogy az államnely megtanulása fontos tényező az érvényesülésnél. Jogászok, bölcsészek, sőt még az orvostanhallgatók is kezdték látogatni a zágrábi egyetemet.

Huszonhat és huszonhetes években, amikor a válság első hullámai kiváltották a munkanélküliséget a Vajdaságban, egyetemistáink nagy része anyagilag összeroppannt és így itthon a zágrebi egyetemen folytatták megkezdett tanulmányaikat. Külföldön tanuló egyetemis-

táink száma annyira megcsappant, hogy ma már pl. Szuboticáról két-három magyar ifjú tanul Bécsben.

A zágrebi egyetemi hallgatók mindmáig a módosabb magyar családok gyermeki. A szegénysorsúak csakis segéllyel juthattak el a híres horvát egyetemre. Egpár közülük éjjeli zenészkedéssel kereste meg a kenyerét, ruházkodott belőle és még haza is küldött, ezen felül bámulatos, hamarabb lediplomált mint azok akik nyugodtan zsebreavágták a havi gázsit, nem kellett nekik verejtékes és lealázó munkát végezni. Hiszen „úri gesztus” az, hogy az ember „vénstudent” legyen.

Az anyagilag aránylag jól szituált zágrebi magyar egyetemistákkal kulturális munkát vagy önképzést sokáig nem láttunk. A „Vojvodina” korporáció is csak későbbi keletű. A korporáció megalakítása után egyesületi életet éltek ugyan: de érdektelen viták, viharos eszmecserek és apró fölolvadásokon kívül, akár rájuk, akár a támolygó és tanítást váró magyar középosztályra nézve maradandó értékű kulturális munkát nem fejtettek ki. A füstbe ment tervek halomra gyűltek. Tervbe vették a kisebbségi magyar egyetemisták lapjának megindítását, melyhez annakidején Szenteleky is nagy önzetlenséggel segítő kezét nyújtott; ám továbbra is csak terv maradt. Az évek múlása különböző apró szökkenőkkel, bojkotokkal és megneveléssel folyt. Anyagi gondokkal legnagyobbbrészkül sohasem küzdött, ellenben nyugodt életük mellett aránylag sívár eredményt tudnak fölmutatni.

Hitler horogkeresztjei új áramlatokat sodortak a zágrábi kis magyar sziget harcias lelkeibe. Határozott világnézet alakult ki az egyesületben és részben annak keretein kívül is. A nemzeti keresztény szocialista világnézetet vallják és evvel párhuzamosan „Heil Hitler”, kimondottan antiszemiták. Ez a leszögezett álláspont bizonyos tekintetekben holtpontra jutatta az egyesületi életet. Szembehelyezkedésük nemcsak a zsidósággal szemben történik, hanem mindazon kisebbségi keresztényekkel szemben is, akik a határozottan kimondott (hasznos vagy káros?) világnézetükkel nem azonosítják magukat. Egyöntetűleg nem vesznek részt semmiféle másirányú kultúrmunkában. (Pl. teljesen passzív álláspontot foglalnak el a „Híd” fiataljainak kultúrmunkájával szemben).

Kimondott világnézetük és jelenlegi álláspontjuk ingatag, mert ezt egyöntetűleg nem vallják az összmagyar kisebbségi egyetemisták, sőt még Zágrebben sem mindannyian.

Zágrebben ma körülbelül kétszáz kisebbségi magyar egyetemista él. Közülük több mint százan egyesületi életet élnek. Ha ez az egyesület harmonikusan dolgozna a többi magyar fiatalokkal, nagyon szép és haladó eredményeket tudnának fölmutatni.

A belgrádi magyar egyetemisták egyesületi és azon kívüli élete az előbbieket mellett gyermekcipőben jár. Egyesületük a „Bólyai Farkas” mindössze másfél éves. Szegénysorsú kisebbségi szülők gyermeki tanulnak itt, akik elvonják szájuktól a falatot, csakhogy tovább tanulhassanak. Ezek a fiúk élvezik a legkevesebb segélyt. Ha fölutazik Beográdba, kibérel egy szobát, tandíjat fizet és valamelyik szegény pincéatteremben abonálja magát. Nem marad egy garasa sem: de otthon a szülőknek sem. Egpáran még három-négyszáz dináros keresetükből felét hazaadják, hogy munkanélküli szüleinek legyen mit enni. Nagyon körülmenyes az életük és nagyon szomorú. Szinte csodálatos, hogy a nehéz anyagi gondok mellett türelmesen küzdenek az éhséggel, maró hideggel és mégis aránylag nagyobb munkát fejtenek ki a kultúra minden terén, mint az előbbieket. Egyik tejeskanákkal rohan reggel végig a ködös utcákon, a másik pincéreskedik egy pincéatteremben, a harmadik zenész egy bárban és az örökös kéjgelés zúg a fejében, a negyedik könyvekkel ügynökösködik, szenvednek, sokat szenvednek, hogy egykor lediplomálhassanak és nyugodt életet élhessenek, melyben majd kipihenik ifjúkori nehéz fáradalmaikat. Nappal robotolnak mint a sóhordó munkások, éjjel a rideg lámpafénynél, amikor a sötétség leple alatt mindenki pihen a fáradalmait, ők magolják fáradhatatlanul, elnyűtt, kölcsönként szerzett jegyzeteiket. Dülledt, álmatlan szemek merednek a jegyzetekre: nem érzik ezek a gyomorkorgást vagy a hidegtől meggebedt kezek remegését. Az akarás, a tanulni akarás és élniakarás önkivületi állapota ez.

A nagy nélkülözés mellett, rövid egy esztendő alatt mégis alkottak és eredményt tudnak fölmutatni. Egyetértének, szeretik egymást és a „Bólyai Farkas” meleg falai között önzetlen és lelkiismeretes kultúrunka folyik. Rendeztek több értékes fölolvást, vitaestet és kultúrestet, amelyeken a tagok mindannyian aktívan vettek részt. A kisebbségi keresztény-magyar fölfogás mellett tüzték ki a zászlót, de minden elfogultság és hanyagság nélkül támogatnak bármilyen kisebbségi magyar kultúrharcot, amely hasznára van a köznek.

Körülbelül ötvenen élnek egy csoportban a nemrégén létesített magyar tanítóképző néhány tanulóival, akik elég szomorú anyagi viszonyok között élnek, egy önállóan létesített kis menzán étkeznek: együtt lélegzenek és együtt dolgoznak a jövő magyar kisebbségi kultúra fölépítésén.

A szuboticei magyar fiatalok (szándékosan írom, hogy fiatalok, mert nagy részük anyagi szegénység miatt nem élvezheti az egyetemista jelzőt. Itt legfeljebb 25 magyar egyetemista van, beleszámítva a szentiaikat, horgosiakat, kanizsaiakat.) élete elég sívár és eseménytelen;

ám annál több eredményt tudnak fölmutatni. Működésüket a huszonnyolcas és huszonkilences években kezdték mint jogászok a zágrebi „Vojvodina” korporáció fiókjaként „Theresianum” név alatt. Ez az egyesület azonban rövidéletű munkálkodás után megszűnt. 1931-ben a szuboticei Népkör kultúrosztályaként indultak újra a felső-vajdasági magyar fiatalok és fáradságot nem ismerő erővel dolgoztak három éven keresztül. Az egyesület tagjául vett minden magyar kisebbségi fiatal, tekintet nélkül annak foglalkozására, vallására vagy nemére. A kultúrunka nivójának haladása emelkedő irányzatú volt egészen napjainkig. Az összejöveteleken olvastak fel, neves emberek tartottak előadásokat, apró színdarabokat adtak elő közismert művészekkel, klasszikus zeneszámok szerepeltek a zenei élet komoly ismertetésével. 1932 és 1933 évben egy-egy nagyszabású, nyilvános kultúrestet rendeztek. A programon neves költőink, zeneszerzőink és drámaíróink legszebb alkotásai voltak műsoron szép számú érdeklődő közönség előtt.

Az elmúlt esztendőben az egyesület modern atlétikai szakosztályt is alapított, mellyel nagy súlyt fektetett napjainkban erősen kihangsúlyozott testnevelésre. Ugyancsak ebben az évben megalakította az egyesület zenekarát, mellyel három szegénysorsú fiatal zeneértő kezébe hangszert adott.

Az egyesület munkássága nagy tért hódított. Hamarosan elismerték a szerényen dolgozó együttes komoly gyümölcsöket hozó munkáját, mely serkentésül szolgált arra, hogy ugyancsak az elmúlt évben Becskereken és Szomborban megalakult a testvér egyesület. Ezek szintén intenzíven foglalkoztak kultúránk és nyelvünk ápolásával és a támasznélküli magyar fiatalok nevelésével.

A legnagyobb és legfényesebb eredményt ez év májusán érték el, amikor a szuboticei egyesület karöltve a becskerekeli, szombori, és a beográdi „Bólyai Farkas” egyesületekkel megalapították a vajdasági magyar fiatalok társadalmi és irodalmi folyóiratát a „Hid”-at.

Ez az eredmény a legszebb és a legnagyobb, amelyet napjainkig a vajdasági kisebbségi ifjak valaha is elértek.

A fent említett három csoportban működik a vajdasági magyar fiatalság. A szuboticeiakhoz már a munkásság egy része is csatlakozott. Kereskedők, iparosok, hivatalnokok, egyszóval Szubotica ifjú társadalma részt kér a kultúrunkában.

Egyetértésre kell törekedni, hogy a fiatalok kultúrunkája egységes és egész legyen. Mert ahhoz az eredményhez, melyet a kulturális fejlődések terén el kell érniök, szükséges a teljes egyetértés: a harmonikus munka. Ezt csak úgy érhetik el, ha közös álláspontra helyezkednek és iparkodnak egy általános, elfogadható kisebbségi világnézetet kitermelni.

Vajon lehetséges-e ez?

Legégetőbb probléma a fiatalok anyagi helyzetének és elhelyezkedési lehetőségeinek lelkiismeretes megoldása. Ez nagyon sürgős, mert a mai fiatal generációban vajúdik a huszonegyedik század.

Kalangya, II. évfolyam, 12. sz. — 1934. december